

2021

ROK WANDY BŁEŃSKIEJ
W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO-POMORSKIM

KUJAWY
POMORZE

Dr Wanda Błęńska,

„Szarotka”, „Grażyna”, „Dokta”
(1911–2014): ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna - Książnica
Kopernikańska
w Toruniu

KUJAWY
POMORZE

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Dr Wanda Błęńska, „Szarotka”, „Grażyna”, „Dokta” (1911–2014): życie i działalność

Celem wystawy jest przedstawienie dr Wandy Błęńskiej, toruńskiej lekarki, żołnierki Armii Krajowej, misjonarki, specjalistki w leczeniu trądu oraz Służebnicy Kościoła katolickiego. Czas II wojny światowej spędziła w Toruniu. Służyła w AK, gdzie szkoliła zespoły sanitarne i nielegalnie zdobywała lekarstwa. Po wojnie wyjechała na misję do Ugandy w Afryce, gdzie leczyła trędowatych. Obecnie trwa proces beatyfikacyjny dr Wandy Błęńskiej.

Najważniejsze daty z życia i działalności:

1911	przyjście na świat w Poznaniu
1928–1934	studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego
1934–1936	praca w Szpitalu Miejskim w Toruniu
1936–1939	praca w Państwowym Zakładzie Higieny w Toruniu
1939	praca w Szpitalu Morskim w Gdyni
1939–1945	praca w Państwowym Zakładzie Higieny w Toruniu
1942–1945	służba w Armii Krajowej w stopniu podporucznika (pseudonimy: „Szarotka” i „Grażyna”)
1946	wyjazd do Niemiec
1947	wyjazd do Anglii
1947–1948	kurs medycyny tropikalnej na Wydziale Medycznym Uniwersytetu w Liverpoolu
1948–1950	praca w szpitalach w Anglii
1950	wyjazd do Ugandy
1951–1993	praca w ośrodku leczenia trądu w Bulubie w Ugandzie
1993	powrót do Polski
2014	śmierć w Poznaniu
2020	rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego
2021	Rok Wandy Błęńskiej w województwie kujawsko-pomorskim

Zdjęcie Wandy Błęńskiej z bratem Romanem w Poznaniu w 1915 r.

Źródło: Album Romana Błęńskiego, autor reprodukcji cyfrowej: Tadeusz Głuszko..

Zdjęcie Wandy Błęńskiej z czasu Pierwszej Komunii Świętej, która miała miejsce w kościele św. Jakuba w Toruniu

Źródło: Album Romana Błęńskiego, autor reprodukcji cyfrowej: Tadeusz Głuszko.

Miała Pani jakiś ulubiony przedmiot w szkole?

Specjalnie nie. Wszystko mnie interesowało. Jak już wspominałam, początkowo uczyłam się w domu. Nie było szkoły powszechnej. I tak uczyliśmy się w domu czytać, pisać. Kiedy wreszcie utworzyli pierwszą szkołę powszechną w Toruniu, chodziłam tam dwa, może trzy miesiące. Potem przyszła kolej na gimnazjum, do którego chodziłam aż do matury. W Toruniu wtenczas były głównie gimnazja męskie i żeńskie. A w nich przede wszystkim klasy humanistyczne i klasyczne.

Nie przypominam sobie żadnych przykrości związanych z nauką, ani w domu, ani w szkole – oprócz tego, że bałam się Niemców, ale to już było w gimnazjum i nie trwało długo. Tylko kilka miesięcy. W każdym razie żadnych negatywnych spraw nie pamiętam”.

Wywiad przeprowadzony przez Martę Jelonek i Joannę Gadzińską z dr Wandą Błęńską

Źródło: Jelonek Marta, Gadzińska Joanna,
Wanda Błęńska. *Spełnione życie*, Poznań 2019, s. 005-026.

Zdjęcie z uroczystości przewiezienia serca Juliusza Słowackiego w Toruniu (Wanda Błęńska – z wieńcem po lewej stronie)

Źródło: Archiwum Wandy Błęńskiej,
<https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/17.jpg>
(dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Zdjęcie Wandy Błęńskiej z czasów młodości

Źródło: Fundacja General Elżbiety Zawackiej w Toruniu, Archiwum Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek, Wanda Błęńska, K-159/159Pom., VI.7 Zdj. z kokardą, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz Dorawa.

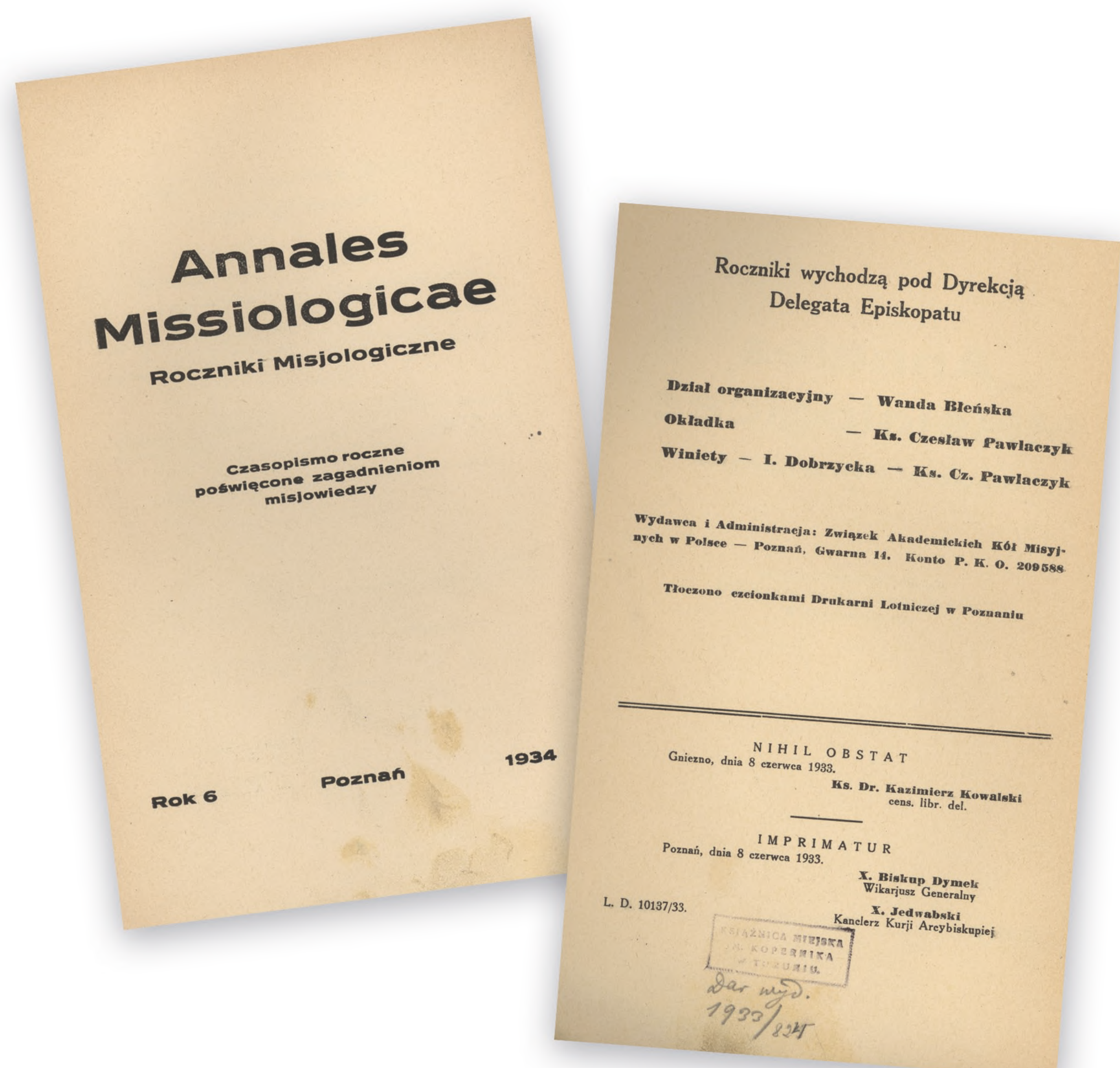
Zdjęcie z czasów studiów medycznych na Uniwersytecie w Poznaniu (Wanda Błęńska – pierwszy rząd z prawej strony)

Archiwum Anny Guzek z d. Woźniak z Łodzi,
<https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/26-scaled.jpg>
(dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

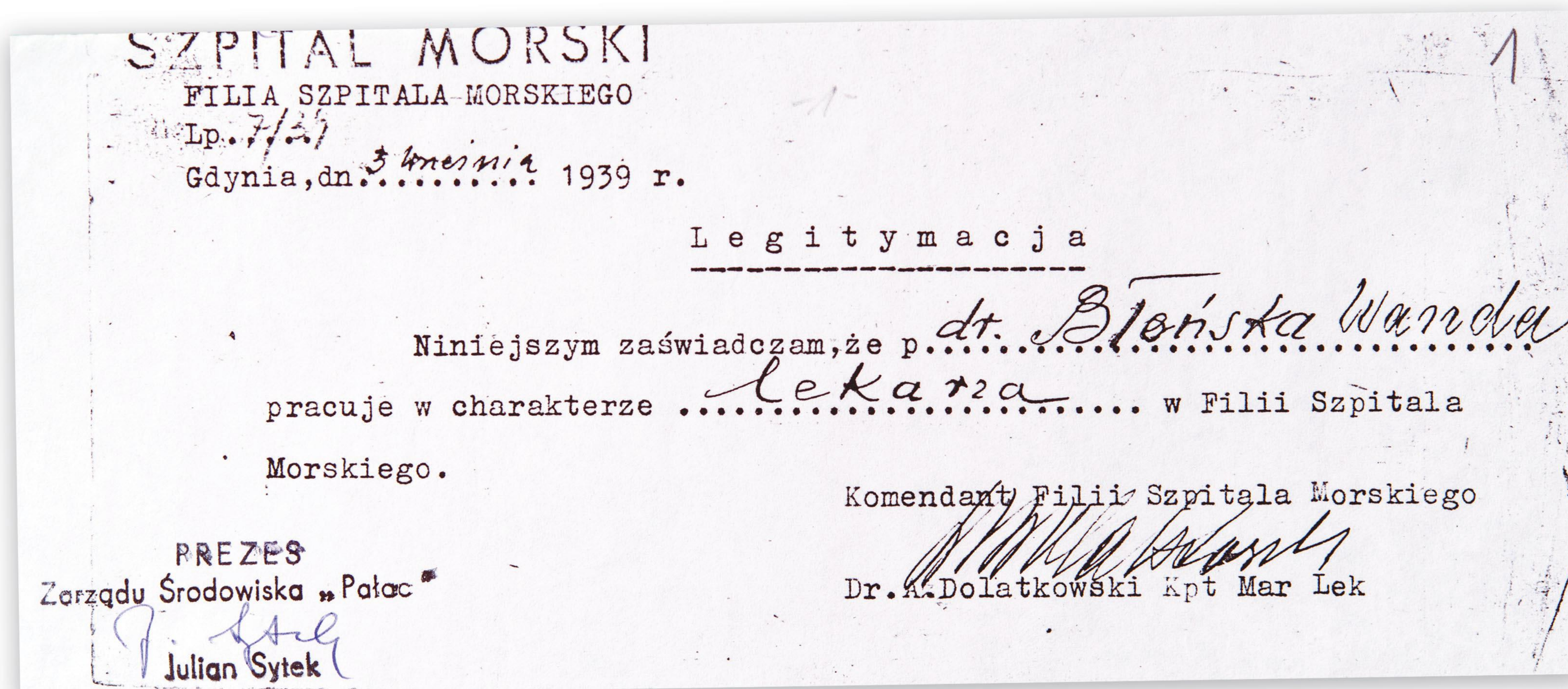
Dr Wanda Błęńska z bratem Romanem przy południowej pierzei Rynku Staromiejskiego w Toruniu, w pobliżu Dworu Artusa, w latach 30. XX wieku

Źródło: Album Romana Błęńskiego, autor reprodukcji cyfrowej: Tadeusz Głusko.

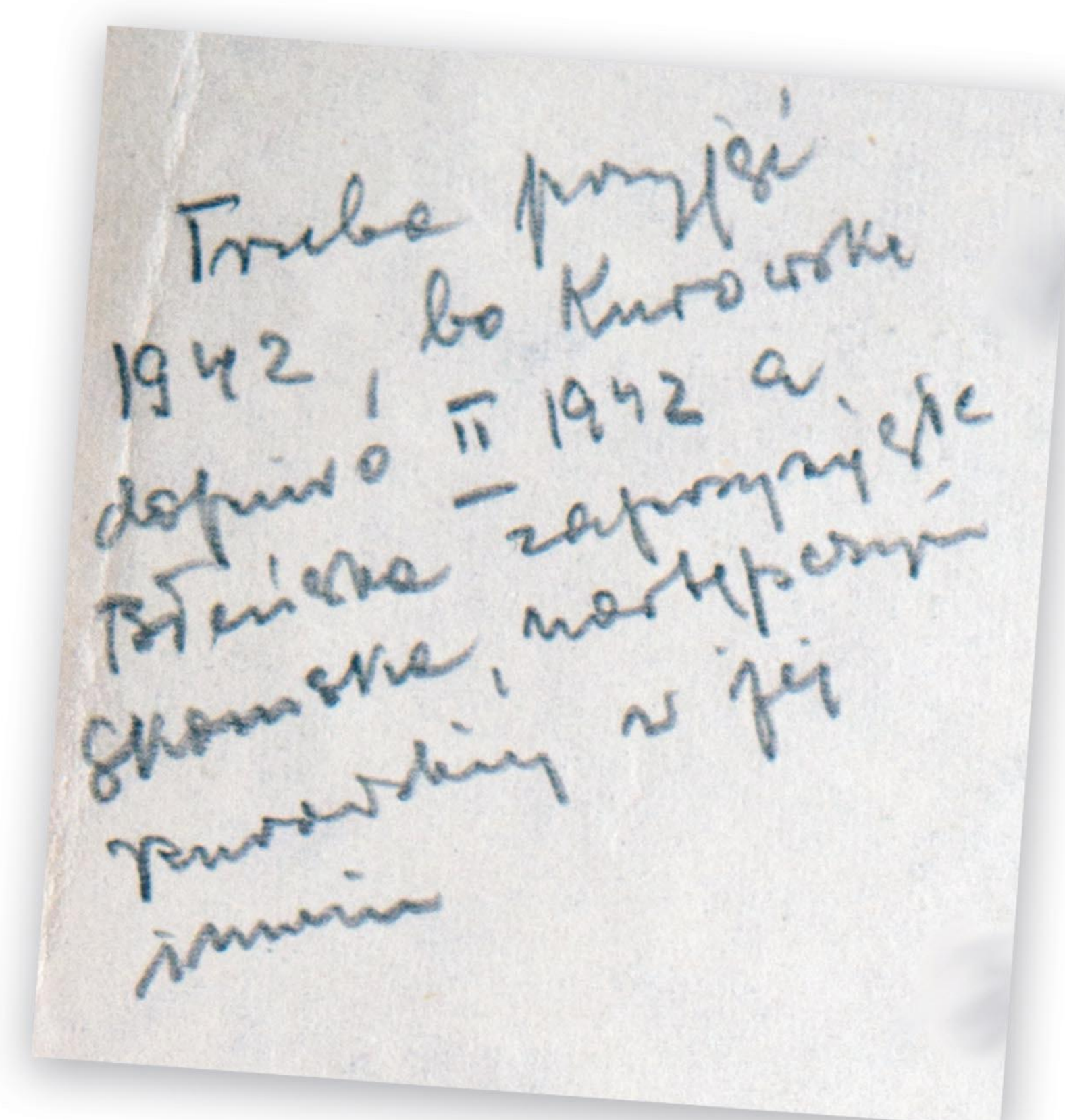
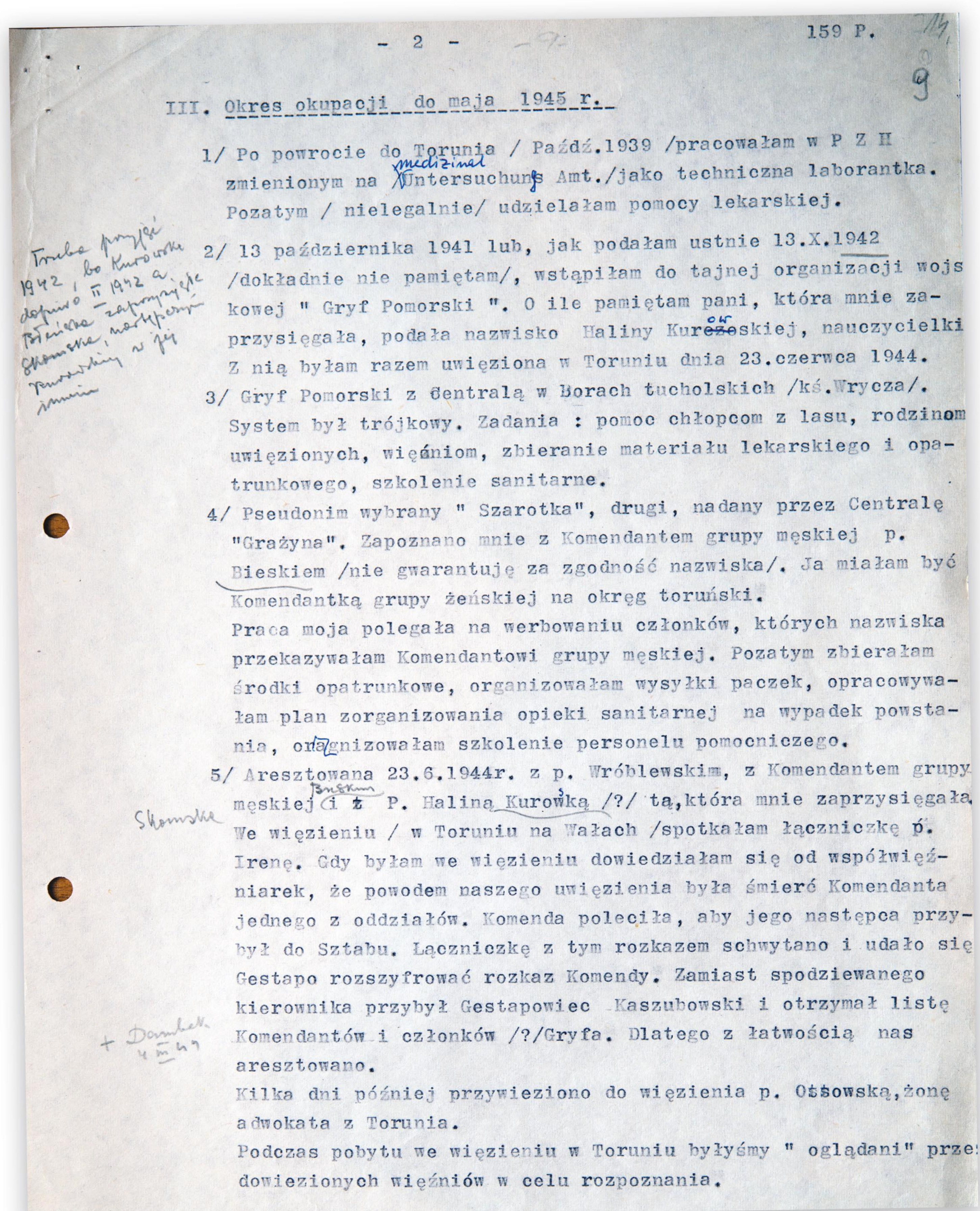
Strony: tytułowa i redakcyjna czasopisma „Annales Missiologicae”, którego współtwórcą była Wanda Błęńska.

Źródło: „Annales Missiologicae. Czasopismo Roczne Poświęcone Zagadnieniom Misjowiedzy”, R. 6: 1934, s. 3-4. Praca ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, sygn. KM 01546, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz Dorawa.

Zdjęcie legitymacji dr Wandy Błęńskiej z września 1939 r.

Źródło: Fundacja Generala Elżbiety Zawackiej w Toruniu, Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek, Wanda Błęńska, K-159/159Pom., I/2.1, Legitymacja – zaświadczenie z 3.03.1939 potwierdzające pracę W. Błęńskiej w Filii Szpitala Morskiego, s. 1, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz Dorawa.

“Trzeba przyjąć 1942, bo [Halina – M.B.] Kurowska dopiero o[d] II 1942[,] a Błęską zaprzysięła [Franciszka] Skomska, następczyni Kurowskiej w jej imieniu[.]”

Fragment relacji dr Wandy Błęńskiej dotyczący okresu okupacji

Źródło: Fundacja Generala Elżbiety Zawackiej w Toruniu, Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek, Wanda Błęńska, K-159/159Pom., I.1, Relacja uczestniczki ruchu oporu nr 159 Pom., s. 9, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz Dorawa.

Zdjęcie Wandy Błęńskiej z ojcem Teofilem w Toruniu podczas II wojny światowej

Źródło: Archiwum Hanny Krynickiej Dulian z Gdańska,
<https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/18.jpg>
 (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Zdjęcie laboratorium w Państwowym Zakładzie Higieny w Toruniu (dr Wanda Błęńska pierwsza z prawej).

Źródło: Album Romana Błęńskiego, autor reprodukcji cyfrowej: Tadeusz Głuszko.

Zdjęcie laborantek z Państwowego Zakładu Higieny w Toruniu (dr Wanda Błęńska druga z prawej), 3 maja 1941 r.

Źródło: Archiwum Wandy Błęńskiej,
<https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/28.jpg>
 (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

“

Mieliśmy „wpadkę”. Złapali łączniczkę. Rozszyfrowali gryps, który mówił, że jeden z komendantów zginął. Jak Niemcy się o tym dowiedzieli, to wysłali jednego z volksdeutschy do kwatery AK i ten przedstawił się jako zastępca podległego dowódcy. W kwaterze łatwowiernie, bez sprawdzania danych, przekazano mu listę komendantów. A ja byłam komendantką oddziału żeńskiego.

Nastąpiły aresztowania.

Groziła mi kara śmierci. Najpierw osadzono mnie w więzieniu w Toruniu. Potem z Torunia przewieźli nas do Gdańska. W 1944 roku „Gryf Pomorski” wykupił nas. Tylko jedna z nas trafiła do Ravensbrück”.

Fragment wywiadu Andrzeja Ambrożego i Jarosława Różańskiego z dr Wandą Błęską

Źródło: Ambroży Andrzej, Różański Jarosław, Medycyna i ewangelizacja. Rozmowy z Wandą Błęską, Poznań 1996, s. 14–15.

AG1/Ofrrs/C/Form E/564P.Serial No.

FORMULARZ ZGŁOSZENIA KANDYDATA POLSKIEGO DO SŁUŻBY W ARMII BRYTYJSKIEJ
W STOPNIU OFICERA

Część 1, 2 i 3 wypełnia kandydat

Część I. Dane Osobiste.

1. Nazwisko /literami drukowanymi/ BŁEŃSKA
Imiona /literami drukowanymi/ WANDA, MARIA
Polski stopień wojskowy ..p. porucznik Nr. ewidencyjny ..44.....
Rodzaj broni ..M. O......Jednostka Wojskowa ..2.B.P.W.A.S.
2. /a/ Data urodzenia 30.8.1911.....
/b/ Miejsce urodzenia ..Poznań.....
3. Imię, nazwisko i narodowość: Imię i nazwisko Narodowość
/a/ Ojca w dniu urodzenia kandydata: BŁEŃSKI Teofil ..Polska.....
/b/ Matki w dniu jej urodzenia BRUNSZ Helena ..Polska.....
- Jeżeli przyjęli obywatelstwo brytyjskie, podać datę i numer dokumentu naturalizacyjnego. nie.....nie.....
4. /a/ Zonaty, wdowiec lub stan wolny ..wolny.....
/b/ Ilość dzieci i ich wiek ..nie.....
/c/ Imię, nazwisko i adres męża ..nie.....
5. Zawód cywilny ..lekarz - bakteriolog.....
6. Znajomość języków. W czytaniu W piśmie W mowie
a. angielski ..dobro.....dobro.....dobro.....
b. niemiecki ..dobro.....dobry.....dobro.....
c. francuski ..nie.....nie.....dobro.....
d.
7. Dodatkowe kwalifikacje specjalne, względnie inne dane mogące mieć znaczenie ..Specjalizacja w bakteriologii i serologii oraz ultrasonu.....
.....kurs higieny i medycyny tropikalnej.....

Światowy Związek Żołnierzy
ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA
60-713 Poznań, Al. Niepodległości 1B
Tel. 041-462 14 118
ŚRODOWISKO ŻOŁNIERZY OKRĘGU
POZNANSKIEGO "PALAC"

PREZES
Zarządu Środowiska "Palac"
Julian Sytek

Stwierdzam zgodność z oryginałem

Zgłoszenie dr Wandy Błęńskiej do służby
w Armii Brytyjskiej z dnia 6 października
1947 r.

Źródło: Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej w Toruniu,
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz
Wojskowej Służby Polek, Wanda Błęńska, K-159/159Pom.,
I.2.4 Formularz zgłoszenia do Armii Brytyjskiej z 6.10.1947,
s. 4, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz Dorawa.

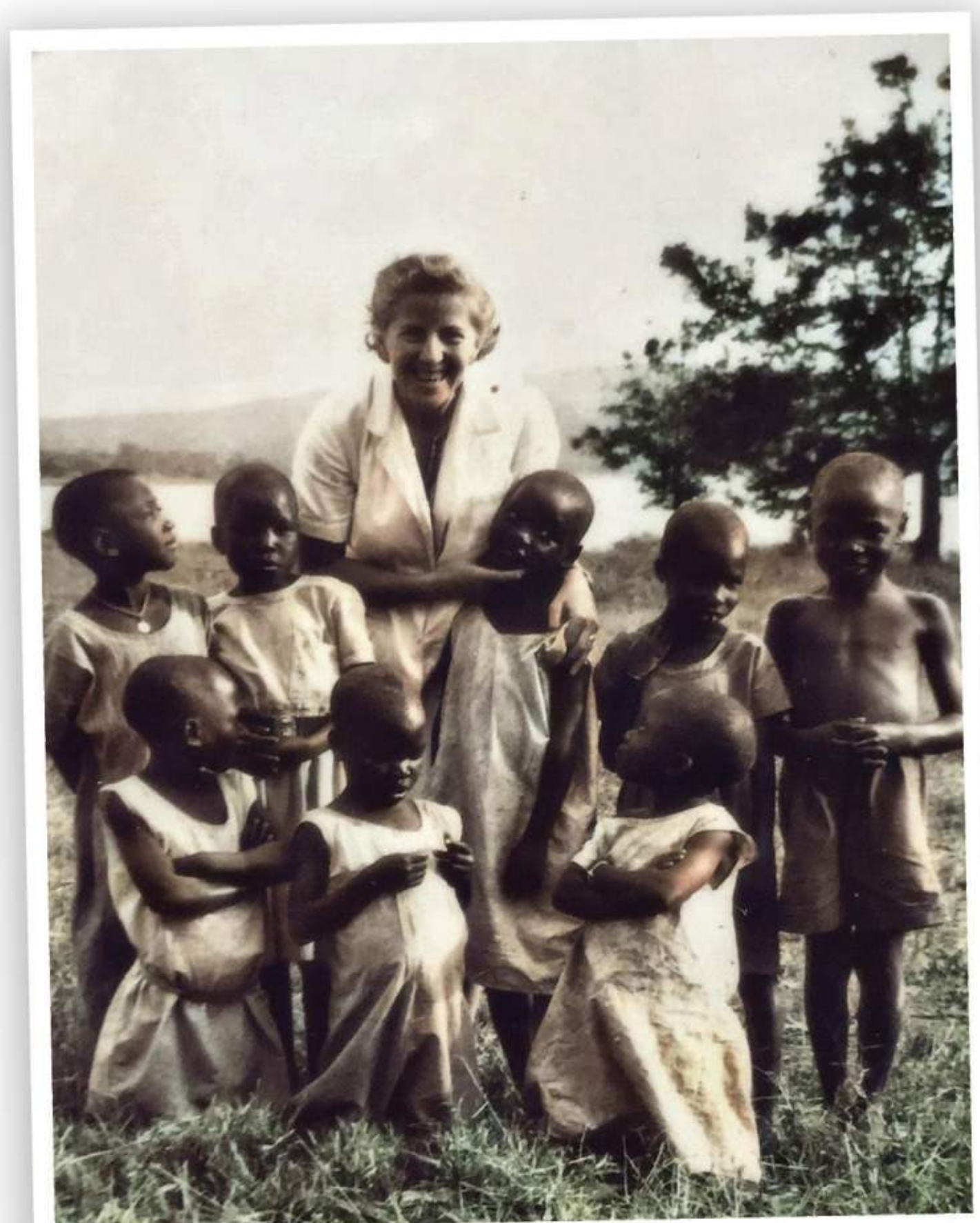
Zdjęcie z kursu medycyny tropikalnej
w Liverpoolu z 1948 r. (dr Wanda Błęńska
– piąta od prawej w drugim rzędzie)

Źródło: Archiwum Wandy Błęńskiej,
<https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2019/09/hamburg.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji
cyfrowej: nieznany.

Zdjęcie dr Wandy Błęńskiej w brytyjskim
mundurze

Źródło: Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej w Toruniu,
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz
Wojskowej Służby Polek, Wanda Błęńska, K-159/159Pom.,
VI.6 W mundurze, autor reprodukcji cyfrowej: Tomasz
Dorawa.

Zdjęcie dr Wandy Błęńskiej z dziećmi

Źródło: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/10.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Zdjęcia dr Wandy Błęńskiej podczas pracy w leprozorium

Źródło zdjęcia u góry: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/1-scaled.jpg> (dostęp 27.04.2021) autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Źródło zdjęcia na dole: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/7.jpg> (dostęp 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

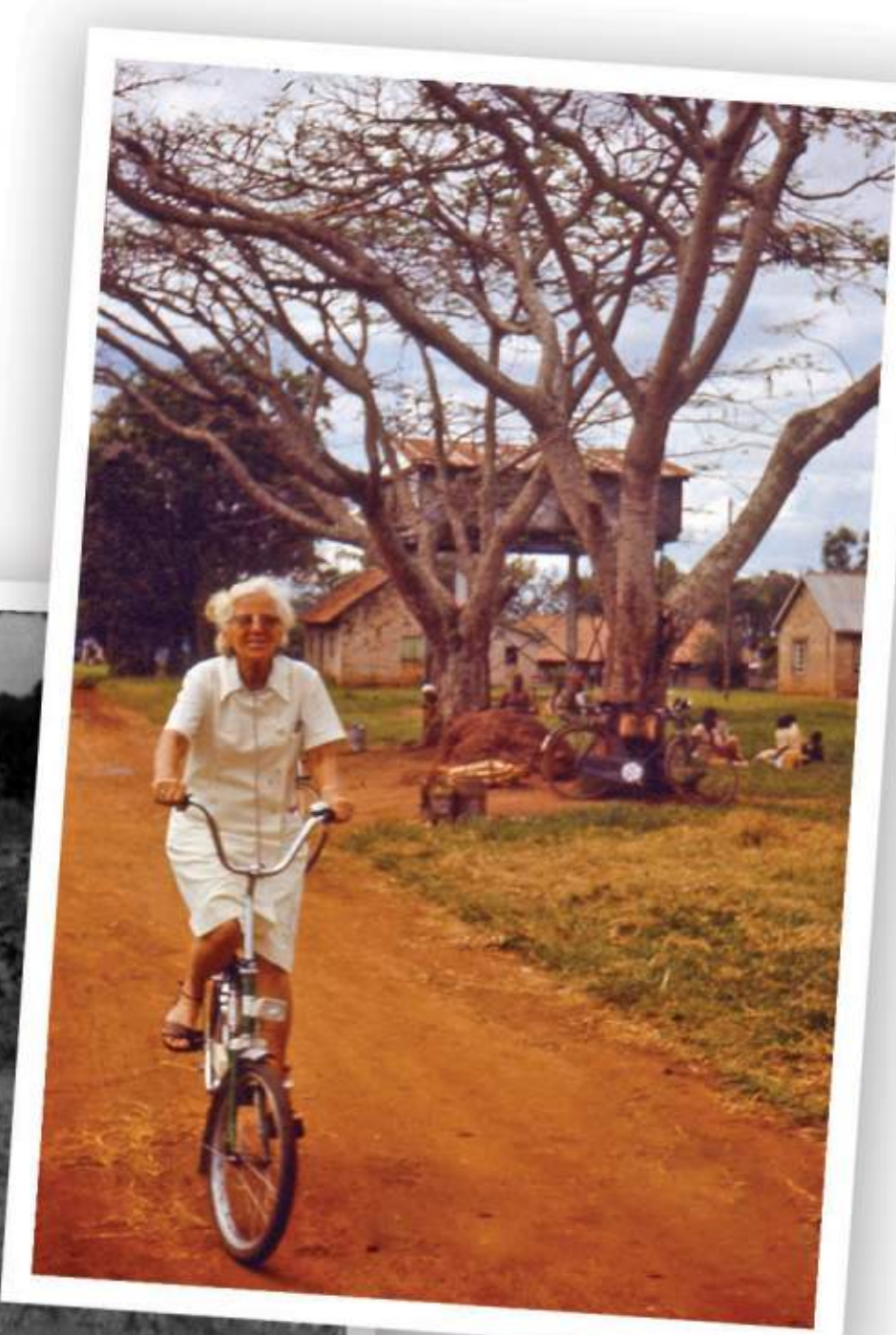
“

Zaraźliwy uśmiech. Jej czyny, podobnie jak jej uśmiech, były zawodowo zaraźliwe. Wielu z nas, którzy mieli przywilej pracowania z Nią, było poruszonych nimi i nie potrafiliśmy pozbyć się pragnienia współzawodnictwa z Nią.

Jej ulubiona dziedzina to trąd. W tym obszarze była leprologiem o międzynarodowej renomie. (...) Dzieci były Jej ulubioną grupą pacjentów. Doktor Błęńska obstawała przy tym, że w 1957 r., siedem lat po Jej przyjeździe tutaj, zbudowano w Bulubie stały budynek z klasami dla trzydziestu osób, a znajdował się on w centralnym miejscu ośrodka. Dzięki temu, dzieci chore na trąd, miały możliwości zdobycia poczucia własnej godności, ucząc się w tych samych klasach z dziećmi zdrowymi, a czasami, osiągając lepsze wyniki. (...)”

**Fragment listu Josefa Kawuma,
lekarza, następcy dr Wandy Błęńskiej w Bulubie, z 20 stycznia 2000 r.**

Źródło: Nawrocka Małgorzata, *Jej światło. O życiu i dziele Wandy Błęńskiej*, Poznań 2005, s. 48.

Zdjęcia dr Wandy Błęńskiej z samochodem, na motorze (w miejscowym języku „piki-piki”) i na rowerze

Źródło zdjęcia z lewej strony: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/86.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.
Źródło zdjęcia w środku: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/73.jpg> (dostęp 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.
Źródło zdjęcia z prawej strony: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/75.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Zdjęcie dr Wandy Błęńskiej podczas Mszy Św. w kościele w Bulubie z 1962 r.

Źródło: Archiwum Wandy Błęńskiej, <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/58.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor reprodukcji cyfrowej: nieznany.

Zdjęcie z Mszy Św. pogrzebowej dr Wandy Błęńskiej w poznańskiej katedrze 3 grudnia 2014 r.

Źródło: <https://wandablenska.pl/wp-content/uploads/2021/01/106-scaled.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor zdjęcia: Zbigniew Skibniewski.

“Serce

Kto wstawał gdy słońko wzeszło nad Ugandą?
Kto chodził do szpitala w Bulubie,
aby doglądać pacjentów?
Kto potrzebującym wykonywał operacje?
Kto choremu kotu łapkę opatrywał
przy niespokojnym spojrzeniu kociej mamy
Kto bez walki pokonał groźnego hipopotama?”

Wiersz Agaty Goc z klasy Va Piątkowskiej Szkole Uspołecznionej w Poznaniu

Źródło: Andrzej Ambroży, Nawrocka Małgorzata, Wąsikowska-Trawińska Alina,

Śladami Dokty. Wanda Błęńska – nadanie imienia Piątkowskiej Szkole Uspołecznionej w Poznaniu, Poznań 1997, s. 33.

Materiał informacyjny z procesu beatyfikacyjnego na szczeblu diecezjalnym dr Wandy Błęńskiej, lekarki i misjonarki

Źródło: <http://archpoznan.pl/upload/content/gallery/8031/inaug-083.jpg> (dostęp: 27.04.2021), autor zdjęcia: Maciej Hardych.

**Wystawa zorganizowana z inicjatywy
Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
przez WBP – Książnicę Kopernikańską w Toruniu**

**kurator – dr Mariusz Balcerek
autorzy reprodukcji cyfrowych i zdjęć – Tadeusz Głuszko,
Tomasz Dorawa, Zbigniew Skibniewski i Maciej Hardych**

opracowanie graficzne – www.GoodBooks.pl